

Absorpcja wydatków inwestycyjnych z funduszy strukturalnych na rozwój turystyki w województwie podlaskim

Absorption of investment expenditures from Structural Funds on tourism development in the podlaskie province

Eugenia Panfiluk

Politechnika, Białostocka, Wydział Zarządzania, Katedra Turystyki i Rekreacji

Abstract

The article analyses the level of investment expenditures from 2004 to 2009, with a particular attention to the absorption level from EU funds by tourism and leisure industry. The analysis covers two periods: 2004 – 2006 and 2007 – 2009 corresponding to the periods of EU financing. Classification of financial resources is by types of fields – solid investments, influencing gaining comparative advantage of the region. The index of investment expenditure per capita was used to measure the dynamics of absorption of funds by tourism and leisure industry. The growth value of investment expenditure per capita, combined from all analysed funds together, was adopted as a basic mean. The analysis of investment value in tourism and leisure proved its dynamics to be 4.5 times higher than the average in the Province. Values of this index helped to determine tourism as a priority in the region's development.

The research was carried out in the form of supervision over execution of regional policy. Further research will concern studying economic effects of these investments measured with number of tourist visits. It will be possible to notice first results between 2012 and 2013, after the investments carried out in years 2007 – 2009 have been accomplished.

Key words: *investment expenditures, EU programmes, tourism and leisure industry*

Wstęp

W ostatnim dziesięcioleciu zauważono wzrost ruchu turystycznego w kierunku obszarów przyrodniczo cennych. Trendy te spowodowały, iż turystyka stała się jedną z dziedzin polityk rozwojowych regionów, powiatów i gmin na terenie, których położone są cenne przyrodniczo kompleksy. Istotnego znaczenia nabrało wsparcie finansowe na działania w zakresie rozwoju turystyki z funduszy Unii Europejskiej. Fundusze te obok rzeczywistej bezzwrotnej pomocy generują również środki krajowe i fundusze lokalne. Istotne znaczenie mają na obszarach przyrodniczo cennych, gdzie niedostosowanie infrastruktury turystycznej przy ciągle wzrastającej presji turystów może doprowadzić do utraty cennej przyrodniczej walorów. Kierunki rozwoju województwa określono w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010. Celem artykułu jest analiza poziomu absorpcji środków finansowych z funduszy regionalnych na inwestycje wspierające rozwój turystyki i ich wpływ na poziom realizacji polityki rozwoju regionu.

1. Poziom wydatków inwestycyjnych z funduszy europejskich w latach 2004 - 2009 w województwie podlaskim

Zgodnie z teorią Keynesa, rozwój ekonomiczny regionu pobudzany jest wzrostem inwestycji, można zatem przyjąć założenie, że pobudzenie rozwoju sektora turystycznego jest również uwarunkowane wzrostem inwestycji. Inwestycje w sektorze turystycznym rzutują na wzrost jakości podaży usług turystycznych. Wzrost jakości podaży usług turystycznych z kolei bezpośrednio wpływa na wzrost pozycji komparatywnej regionu rozpatrywanej w kategorii wzrostu poziomu przyciągania turystycznego.¹ Zatem o dynamicznym wzroście przewagi komparatywnej regionu turystycznego będzie decydować umiejętność absorpcji środków finansowych na inwestycje i celowość ich wydatkowania w zasoby ludzkie, naturalne, zasoby wiedzy, infrastrukturę oraz zasoby kulturowe i historyczne.² Wydatkowane środki finansowe powinny skutkować powstaniem inwestycji, które wpłyną na wzrost dostępności regionu, podniesienie jakości infrastruktury turystycznej oraz walorów i atrakcji turystycznych. Można przyjąć, że będą spełniać cztery główne zasady wpływające na pozycję konkurencyjną: ochrony środowiska, dominującego udziału

---

¹ J. R.B. Ritchie, G. Crouch 2000 *The competitive destination: a sustainability perspective*. Tourism Management 21(1), 1–7.

² Ibidem, s.7.

sektora turystycznego w regionie, wzmocnienie kanałów dystrybucji oraz kreowanie przedsiębiorczości.³ Zatem istotnym elementem działań inwestycyjnych jest tworzenie i renowacja takich elementów infrastrukturalnych, które powinny prowadzić do tworzenia niejednorodnych, unikalnych produktów turystycznych umożliwiających tworzenie różnorodnych ofert spędzania czasu wolnego, które będą spełniały oczekiwania i potrzeby turystów, a w konsekwencji będą generować wzrost przyjazdów turystycznych.

Analizy wpływu absorpcji środków finansowych na rozwój turystyki dokonano w oparciu o dwa największe fundusze unijne dostępne na poziomie regionalnym w latach 2004-2006 oraz 2007-2009, to jest *Europejski Program Rozwoju Regionalnego* i *Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych (EAGGF)*. Klasyfikacji środków finansowych dokonano według dziedzin, które mają wpływ na uzyskanie przewagi komparatywnej regionu i stanowią inwestycje twarde.

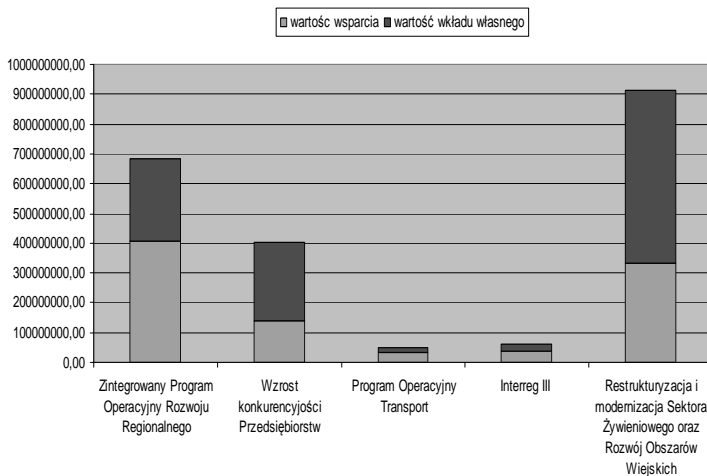
Za inwestycje prowadzące do wzmocnienia zasobów naturalnych uznano inwestycje z zakresu ochrony środowiska oraz inwestycje związane z rewitalizacją krajobrazów miejskich i wiejskich, za inwestycje zwiększające dostępność komunikacyjną przyjęto działania związane z tworzeniem i modernizacją dróg na poziomie krajowym i regionalnym, w tym inwestycje związane z modernizacją sektora kolejowego oraz inwestycje drogowe na poziomie lokalnym. Następnie wyodrębniono środki finansowe przeznaczone bezpośrednio na budowę, rozbudowę lub modernizację infrastruktury turystycznej i infrastruktury podnoszącej jakość zasobów kulturowych i historycznych. Dla celów porównawczych środki finansowe wydatkowane na inne sektory gospodarki uznano jako pozostałe. W celu ustalenia pozycji turystyki w rozwoju regionu analizy wydatkowania środków unijnych dokonano najpierw w ujęciu ogólnym według dziedzin wsparcia, a następnie w ujęciu szczegółowych, które pozwoli na określenie wpływu tych inwestycji na poziom realizacji polityki turystycznej w regionie według indeksu wartości inwestycji na 1 mieszkańca województwa i liczby przyjazdów turystycznych.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF) zarządzany był zgodnie z *Sektorowym Programem Operacyjnym „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw”*, *Sektorowym Programem Operacyjnym Transport i Gospodarka Morska*, *Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego oraz Programem INTERREG* oraz *Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych (EAGGF)* zarządzany był zgodnie z *Sektorowym Programem Operacyjnym – „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”* oraz *Program LEADER*.

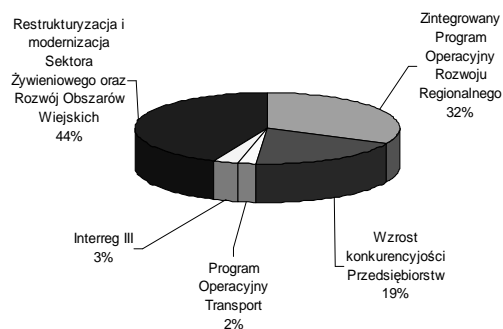
³A. Poon 1993 *Tourism, Technology, and Competitive Strategy*. CAB International: Wallingford, s. 24.

Poziom absorpcji środków na inwestycje w województwie podlaskim według programów wsparcia prezentuje rysunek 1-4.

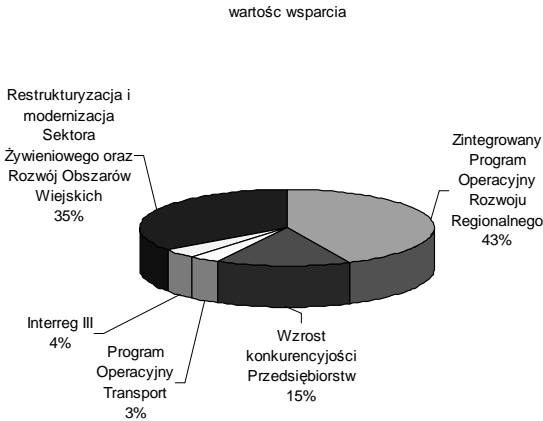
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.funduszezstrukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 1. Poziom absorpcji środków finansowych na inwestycje w województwie podlaskim według programów wsparcia w latach 2004 - 2006

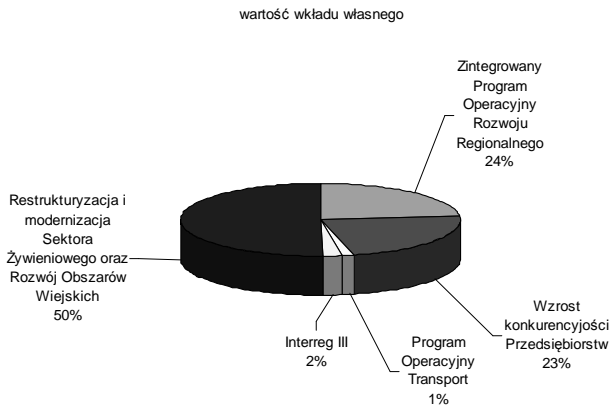
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.funduszezstrukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 2. Poziom absorpcji środków finansowych na inwestycje w województwie podlaskim według programów wsparcia i źródeł finansowania w latach 2004 – 2006

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 3. Udział środków inwestycyjnych z dotacji Unii Europejskiej w województwie podlaskim według programów w latach 2004 - 2006

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 4. Udział własnych środków inwestycyjnych w województwie podlaskim według programów wsparcia w latach 2004 – 2006

Analiza danych pozwala na stwierdzenie, iż najwięcej środków finansowych (915 498 293,45 pln) w województwie podlaskim wyasygnowano w ramach Eu-

ropejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnych (EAGGF) na działania związane z *Restrukturyzacją i modernizacją sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* (wykres1). Planowane działania, zgodnie z priorytetami Rozporządzenia Rady (WE) 1257/99, miały na celu poprawę konkurencyjności gospodarki rolno – żywnościowej oraz przetwórstwa żywności oraz zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.⁴ Cele te realizowane były w ramach dwóch priorytetów. Priorytet pierwszy obejmował wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym zaś priorytet drugi zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Sektor turystyki był wspierany w wyniku realizacji działania 2.3. Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego oraz działania 2.4. różnicowanie działalności rolniczej zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów oraz działania 2.7 Pilotażowy Program LEADER, którego celem było promowanie innowacyjnych działań na rzecz rozwoju stref wiejskich w ubogich regionach Unii Europejskiej.

Inwestycje wykonane z programu *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* w 64% były finansowane ze środków własnych, stanowiły one 50% wszystkich wydatkowanych środków własnych łącznie we wszystkich programach (rysunek 4), zaś 35% wartości dotacji unijnych ogółem (rysunek 3). Analiza wewnętrzna podziału środków według działów wsparcia wykazuje, iż spośród wszystkich środków tego programu tylko 2% środków wydatkowano bezpośrednio na turystykę, 1% na rozbudowę bazy agroturystycznej, 1% środków przeznaczono na obiekty rekreacyjne i 2% na obiekty kultury służące potrzebom społeczności lokalnych (rysunek 5,6)

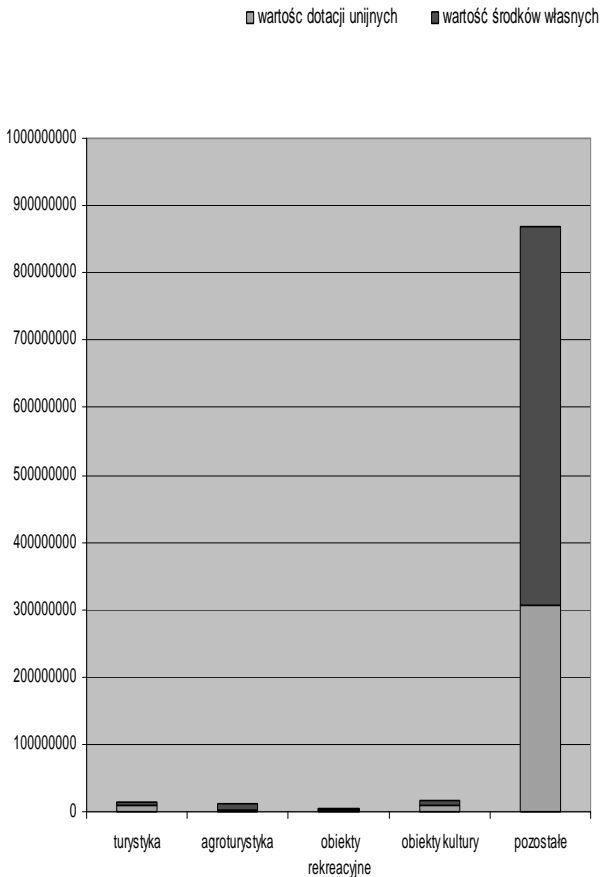
W latach 2007-2009 z programu *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* ze względu na dostępność danych wiadomo, iż wartość środków finansowych wydatkowana na różnicowanie działalności rolniczej zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów oraz działania wynosi 16 713 421,50 PLN, z tego działania większość środków wydatkowana jest na rozwój turystyki i agroturystyki (rysunek 7).

Wydatki na turystykę z Programu Operacyjnego *Restrukturyzacja i Modernizacja sektora żywnościowego* stanowią 6% ogółem wydatków na turystykę w latach 2004-2009.

Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF) Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) pochodziło 32% wszystkich inwestycji, Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost konkuren-

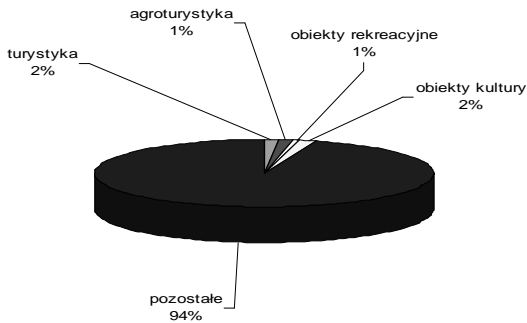
⁴ Sektorowy Program Operacyjny *Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich, 2004-2006*, Warszawa 2004.

cyjności przedsiębiorstw” 19% wartości środków przeznaczonych na inwestycje z analizowanych programów. Niewielkie środki finansowe pochodziły z Programu Operacyjnego Transport (2%) i Programu INTERREG 3%, (rysunek 2).

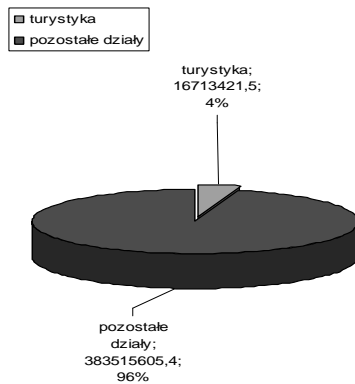
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 5. Wartość środków inwestycyjnych wydatkowanych z EFOiGR na turystykę w latach 2004-2006

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.funduszeuropejskie.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 6. Udział środków inwestycyjnych wydatkowanych z EFOiGR na turystykę w latach 2004-2006 według rodzajów wsparcia

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Systemu Informacji Zarządczej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Departamentu Programowania i Sprawozdawczości ARIMR na dzień 23.02.2010 r.

Rys. 7. Wydatki na turystykę w latach 2007-2009 w województwie podlaskim z *Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego*

Celem strategicznym działań realizowanych w ramach programu ZPORR było tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałania marginalizacji niektórych obszarów, w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.⁵ Cel ten realizowany był w ramach czterech priorytetów, (środki czwartego priorytetu przeznaczono na zarządzanie programem). Są to: rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów, wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach, rozwój lokalny, pomoc techniczna.

Wydatki finansowe wyasygnowane z ZPORR w 60% środków pochodziły z dotacji unijnych (rysunek 1), co stanowiło 43% całości dotacji unijnej analizowanych programów wsparcia (rysunek 3). Działania inwestycyjne związane z rozwojem turystyki realizowane były w ramach pierwszego i trzeciego priorytetu. Działania realizowane w ramach priorytetu drugiego przeznaczone były na wzmocnienie kapitału ludzkiego i realizowane były w ramach odrębnego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich.

Analiza wydatków ZPORR według działów pozwala na stwierdzenie, iż na inwestycje z zakresu turystyki przeznaczono 15% środków na łączną wartość 102 878 299,9 PLN (rysunek 8, 9). Na wzrost dostępności komunikacyjnej zewnętrznej 13%, ochronę środowiska 1% (rysunek 9).

Istotnym źródłem wsparcia inwestycji były środki wyasygnowane w ramach *Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*. Celem strategicznym programu była poprawa pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na terenie Polski w warunkach jednolitego rynku europejskiego, w tym:

- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu,
- bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw poprzez finansowanie działań związanych z doradztwem zawodowym, działań inwestycyjnych oraz w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska.⁶

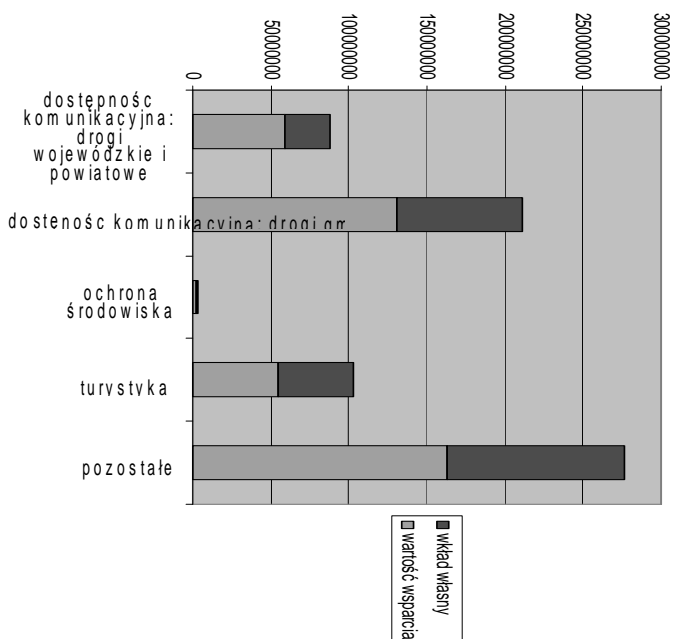
W programie tym przewidziano wsparcie działań inwestycyjnych w zakresie rozwoju turystyki na budowę infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form wypoczynku, budowę i modernizację infrastruktury noclegowej w tym adaptację

---

⁵ *Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006*, Załącznik do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 1 lipca 2004 r. (poz. 1745), Dziennik Ustaw nr 166, s. 424-480.

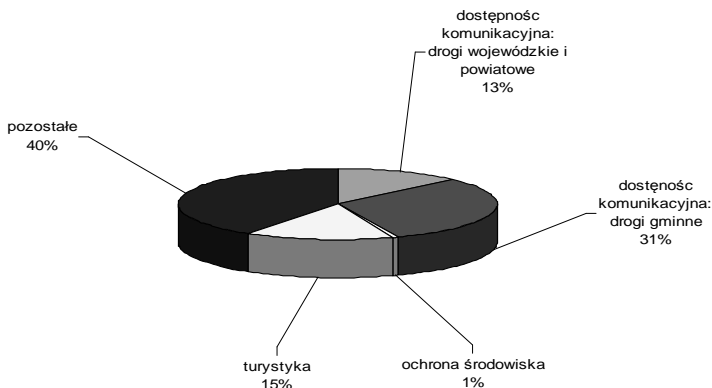
⁶ *Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, lata 2004-2006*, Załącznik do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 1 lipca 2004 r. (poz. 1744), s. 276.

obiektów zabytkowych oraz budowę i modernizację infrastruktury gastronomicznej wykorzystującej specyfikę regionalną. W ramach tego programu 35% wartości inwestycji stanowiła dotacja unijna, zaś 65% środki własne (rysunek 1). Ogółem inwestycje realizowane z tego programu stanowiły 15% wartości dotacji unijnych (rysunek 3) i 23% wartości środków własnych (rysunek 4). Szczegółowa analiza rodzajów wsparcia wskazuje, iż dla sektora turystycznego miały one znikome znaczenie. Z tego funduszu współfinansowano tylko jedną inwestycję z zakresu turystyki o łącznej wartości 16 580, 80 PLN, w tym 4 739 PLN środków unijnych (rysunek 10).

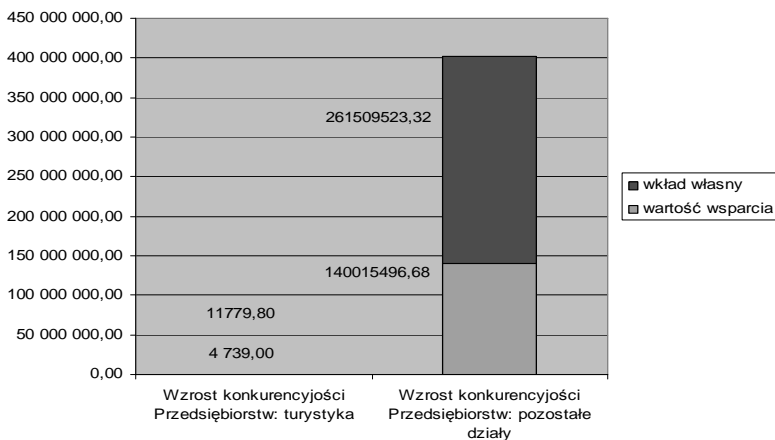
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 8. Poziom Absorpcji środków na inwestycje w województwie podlaskim z ZPORR według dziedzin wsparcia

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

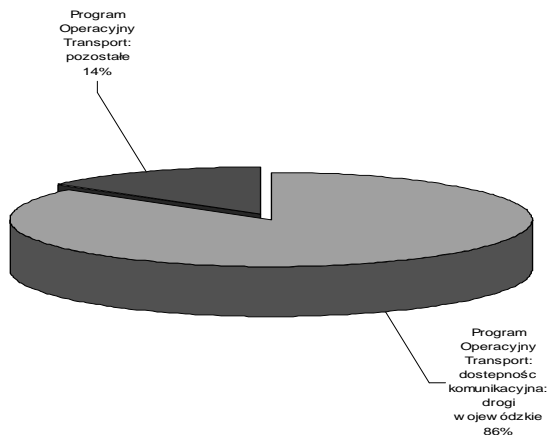
Rys. 9. Poziom absorpcji środków na inwestycje w województwie podlaskim z ZPORR według dziedzin wsparcia i źródeł finansowania

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 10. Poziom absorpcji środków na inwestycje w województwie podlaskim z Programu Operacyjnego Konkurencyjność Przedsiębiorstw według źródeł finansowania

Absorpcja środków *Sektorowego Programu Operacyjnego Transport* wynosi 2% ogółu środków, co przedstawia rysunek 2⁷. Program ten współfinansował inwestycje z zakresu dostępności komunikacyjnej na poziomie dróg wojewódzkich w 86% na łączną wartość 47 385 198,10 PLN (rysunek 11).

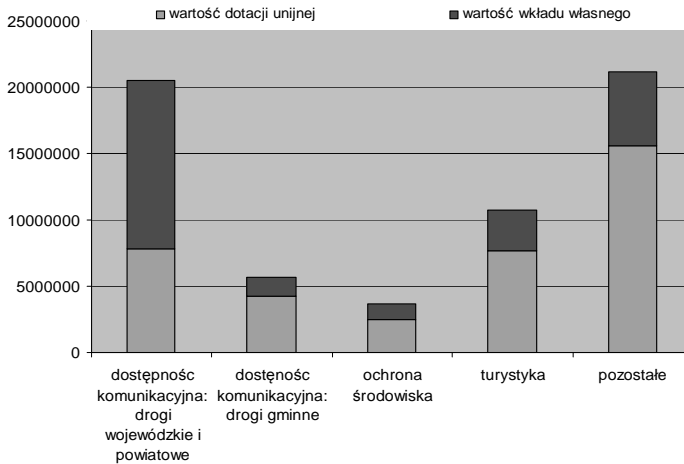
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.funduszeuropejskie.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 11. Udział środków ogółem na inwestycje w województwie podlaskim z Programu Operacyjnego Transport według dziedzin wsparcia

Niewielkie znaczenie w zakresie absorpcji środków finansowych miała realizacja Programu INTERREG (3%), którego celem było promowanie przygranicznej, międzynarodowej i międzyregionalnej współpracy na zasadzie partnerstwa w celu eliminacji granic państwowych jako czynników utrudniających wzrost gospodarczy (rysunek 2).⁸ Jednak wewnętrzne wydatki inwestycyjne tego programu były zróżnicowane, na turystykę przeznaczono 17% wszystkich wydatków, o łącznej wartości 10 748 924,96 pln. 33% na drogi wojewódzkie i powiatowe w celu wzrostu dostępności komunikacyjnej (20 526 375,87 PLN) oraz 6% na ochronę środowiska (3 683 431,81 PLN) (rysunek 12,13).

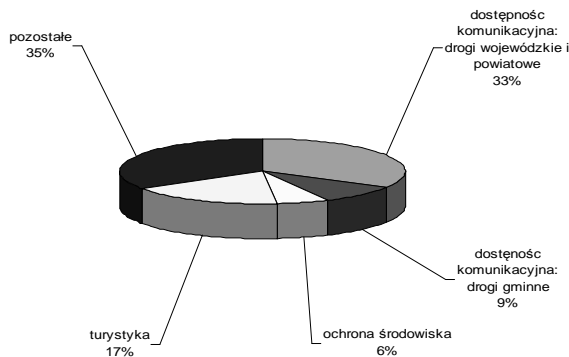
⁷ *Sektorowy Program Operacyjny Transport*, załącznik do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2004 r. w sprawie przyjęcia Sektorowego Programu Operacyjnego Transport na lata 2004-2006 (Dz. U. Nr 177, poz. 1828).

⁸ *Program Sąsiedztwa INTERREG IIIA / Tacis CBC Polska-Białoruś-Ukraina 2004-2006*.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010.

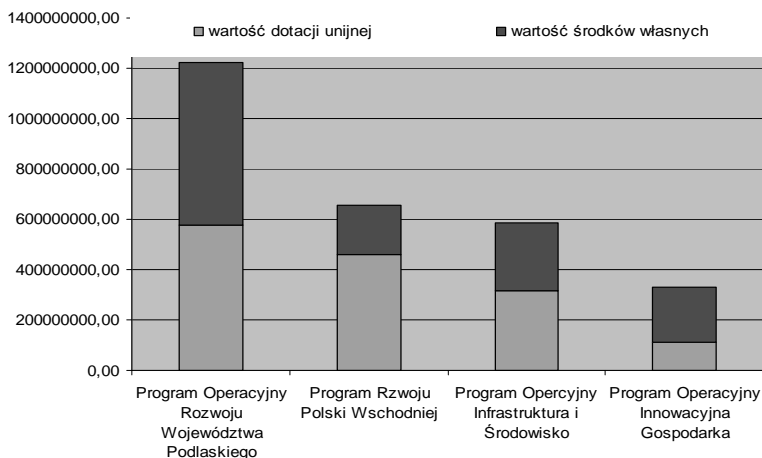
Rys. 12. Poziom absorpcji środków na inwestycje w województwie podlaskim z Programu INTERREG według dziedzin i źródeł finansowania

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 13. Udział środków ogółem na inwestycje w województwie podlaskim Programu INTERREG według dziedzin

Analiza udziału własnych środków inwestycyjnych w województwie podlaskim według programów (rysunek 4) pozwala na stwierdzenie, iż najczęściej wydatkowano własnego kapitału finansowego na rozwój wsi, w 50%, na wzrost konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałania marginalizacji niektórych obszarów wydatkowano 24% wszystkich środków własnych, zaś 23% środków własnych wydatkowano na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw. Ze względu na brak dostępności danych w zakresie wartości finansowania inwestycji w województwie podlaskim z lat poprzednich nie można określić dynamiki, jednak wartość środków finansowych wydatkowana w latach 2004-2006 na inwestycje może stanowić poziom wyjściowy do dalszych analiz porównawczych z inwestycjami realizowanymi w perspektywie finansowej 2007-2013.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010

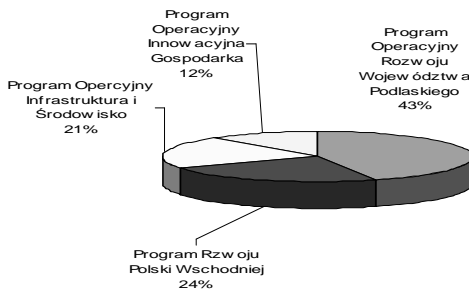
Rys. 14. Poziom absorpcji środków na inwestycje w województwie podlaskim z EPRR według programów w latach 2007-2009

W bieżącym okresie finansowania inwestycji 2007-2013 do 2009 roku realizowano inwestycje z *Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF)* w ramach czterech programów operacyjnych: *Rozwoju Województwa Podlaskiego*⁹ (43% środków), *Rozwoju Polski Wschodniej*¹⁰ (24% środków), *Infrastruktura*

⁹ Program Operacyjny Rozwoju Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013.

¹⁰ Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia Rada Ministrów 30 stycznia 2007.

i Środowisko¹¹ (21% środków), oraz *Innowacyjna Gospodarka*¹² (12% środków), (rysunek 14,15). W wyniku braku danych nie można dokonać analizy porównawczej w zakresie wydatkowania środków finansowych na rozwój wsi.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 15. Udział środków inwestycyjnych w województwie podlaskim z EPRR według programów w latach 2007-2009

Program Operacyjny Rozwoju Województwa Podlaskiego zakłada zwiększenie tempa wzrostu gospodarczego i tworzenie nowych pozarolniczych miejsc pracy przy poszanowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu poprzez:

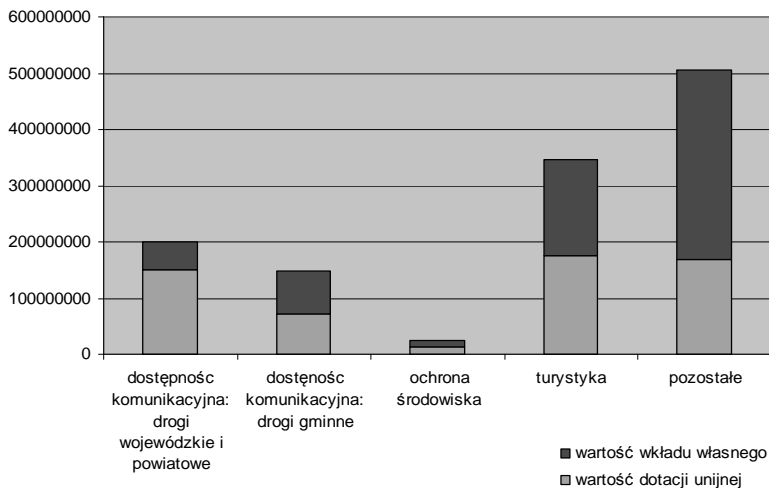
- podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa w wyniku wspierania inwestycji infrastrukturalnych głównie w sferze transportu, infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, środowiska i infrastruktury społecznej,
- podniesienie konkurencyjności podlaskich firm w aspekcie krajowym i międzynarodowym w wyniku tworzenia sprzyjającego otoczenia biznesu oraz potencjału naukowo-badawczego nastawionego na współpracę z sektorem przedsiębiorstw,

¹¹ *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko*, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 05.12.2007.

¹² *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013*, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 01.10.2007.

- rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego regionu poprzez szukanie nisz dla regionu na rynku turystycznym, które w najlepszy sposób wykorzystywałyby potencjał regionu. Wspierane będą inwestycje polegające na stworzeniu zintegrowanego pakietu atrakcji turystycznych poprzez takie jego uzupełnianie, które skutkowałyby większą dywersyfikacją usług i wydłużeniu sezonu turystycznego w regionie.

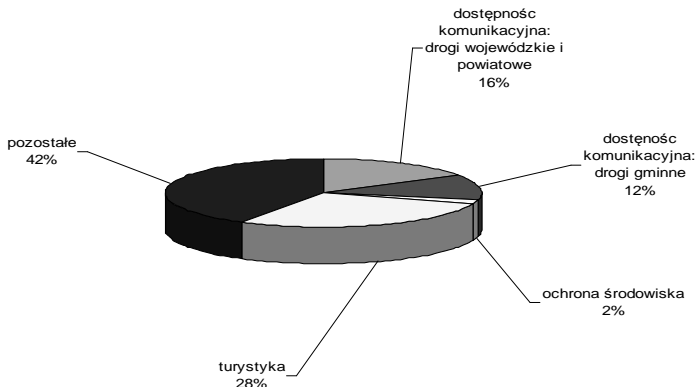
W zakresie realizacji celu trzeciego przewiduje się wspieranie inwestycji z zakresu udostępniania odrestaurowanych i wyremontowanych obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego, a także tworzenia zaplecza noclegowego i infrastruktury towarzyszącej oraz bazy rekreacyjnej i wypoczynkowej. Priorytetowo będą również traktowane zadania zwiększające atrakcyjność turystyczną województwa podlaskiego z zakresu rozwoju alternatywnej turystyki na bazie wielokulturowej tradycji regionu, w także nowych kierunków rozwoju sektora turystycznego np.: lecznictwa uzdrowiskowego czy turystyki biznesowej.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.funduszeuropejskie.gov.pl z dnia 15.02.2010.

Rys. 16. Poziom absorpcji środków na inwestycje w województwie podlaskim z RPORWP według dziedziny i źródeł finansowania w latach 2007-2009

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 17. Udział środków inwestycyjnych w województwie podlaskim z RPORWP według dziedzin w latach 2007-2009

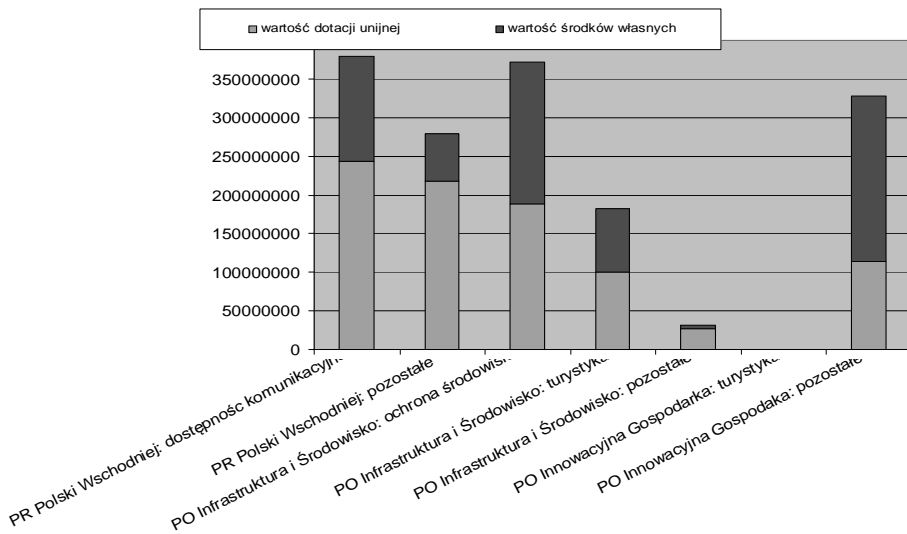
Szczegółowa analiza wewnętrznych wydatków wskazuje, iż na turystykę przeznaczono 25% środków finansowych, o łącznej wartości 345 940 251,3 PLN. Na wzrost dostępności komunikacyjnej 16% na poziomie województwa i powiatu (200 072 500,8 PLN) 12% na poziomie gminy i 2% na ochronę środowiska (24 489 860,68 PLN) (rysunek 16,17).

Głównym celem *Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej* jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Jest on realizowany za pomocą czterech celów szczegółowych:

- stymulowanie rozwoju konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy,
- zwiększenie dostępu do Internetu szerokopasmowego w Polsce Wschodniej,
- rozwój wybranych funkcji metropolitalnych miast wojewódzkich,
- poprawa dostępności i jakości powiązań komunikacyjnych województw Polski Wschodniej,
- zwiększenie roli zrównoważonej turystyki w gospodarczym rozwoju makroregionu,
- optymalizacja procesu wdrażania *PO Rozwój Polski Wschodniej*.

Na inwestycje bezpośrednio związane z turystyką wyodrębniono środki na rozwój infrastruktury turystyki kongresowej i targowej, promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki oraz trasy rowerowe. Efektem zamierzeń jest stwo-

zrzenie oferty turystycznej dla Polski Wschodniej, obejmującej promocję zrównoważonych form turystyki, w tym takich form, które zmniejszają potrzebę korzystania z indywidualnej motoryzacji a będą kształtować wzrost zainteresowania turystyką rowerową uprawianą na terenie Polski Wschodniej. Jednak do końca 2009 roku z tego programu nie finansowano inwestycji z zakresu turystyki (rysunek 19). 58% wydatków przeznaczono na budowę i rozbudowę dróg wojewódzkich i powiatowych na łączną wartość 378 723 614,3 PLN (rysunek 18).

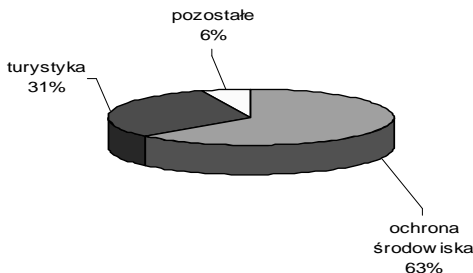

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 18. Poziom absorpcji środków na inwestycje w województwie podlaskim z Programów Operacyjnych według dziedzin i źródeł finansowania w latach 2007-2009

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przyjęto realizację celu w zakresie podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Będzie on wdrażany w wyniku podejmowania działań związanych z budową i modernizacją infrastruktury technicznej i społecznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski oraz poprzez

działania prowadzące do wzrostu konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w następujących obszarach: transportu, środowiska, energetyki, kultury, ochrony zdrowia i szkolnictwa wyższego. Realizacja celów tego programu przyczyni się do powstania inwestycji na rzecz turystyki w bezpośredni sposób poprzez wspieranie projektów na rzecz ochrony, zachowania i efektywnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym, oraz poprawę stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym w tym zwiększenie dostępu do kultury. Wspierane będą inwestycje prowadzące do wzrostu dostępności komunikacyjnej poprzez budowę autostrad i dróg ekspresowych. W pośredni sposób wpłynie pozytywnie na estetykę krajobrazu i walory turystyczne gdyż program ten będzie wspierał zadania z zakresu ochrony środowiska. Na wsparcie inwestycji z zakresu turystyki przeznaczono 31% środków (181 863 235,7 PLN), 63% środków (371 965 560 PLN) wydatkowano na ochronę środowiska, zaś 6% na pozostałe dziedziny gospodarki (rysunek 19,20).

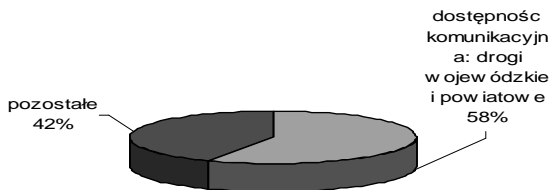

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010.

Rys. 19. Udział wydatków inwestycyjnych Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej według dziedzin wsparcia

Zadaniem *Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka* jest wspieranie realizacji zadań poprawy innowacyjności przedsiębiorstw z zakresu obszarów badania i rozwoju, innowacji, technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Środki z tego programu mogą przyczynić się między innymi do budowy turystycznych strategii marketingowych, tworzenia sieci rezerwacji miejsc, tworzenia elektronicznych punktów informacji turystycznej odtwarzanych za pomocą sieci nawigacyjnej GPS. Wewnętrzna analiza działań wsparcia wskazuje, iż do 2009 roku

współfinansowano tylko jedną inwestycję z zakresu turystyki na łączną wartość 567 436 PLN (rysunek 18).

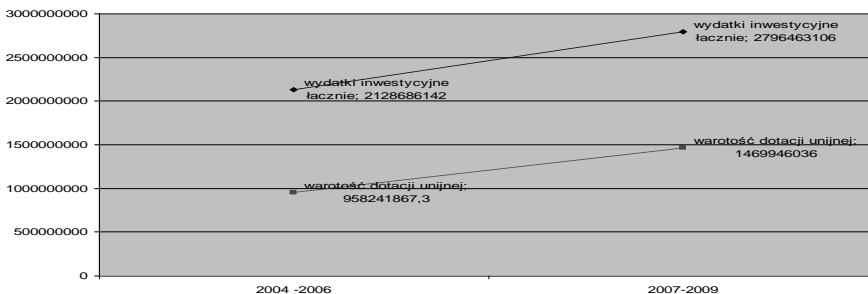
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.funduszezstrukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010 r.

Rys. 20. Udział wydatków inwestycyjnych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko według dziedzin wsparcia

Analiza dynamiki absorpcji środków na inwestycje infrastrukturalne pozwala na stwierdzenie, iż w latach 2004 – 2006 wydano 43%, co stanowiło 2 128 686 142 PLN, a w latach 2007-2009 57% wszystkich inwestycyjnych środków finansowych, co stanowiło: 2 796 463 106 PLN (rysunek 21). Oznacza to, że obecnie nastąpił wzrost wydatków inwestycyjnych o 14% w stosunku do poprzedniego okresu finansowania. Zgodnie z przyjętym indeksem pomiaru realizacji strategii wartość inwestycji realizowanych z analizowanych funduszy strukturalnych w województwie podlaskim w latach 2004-2006 wynosiła 1067,34 pln/osobę, zaś w latach 2007-2009 wyniosła 2667,94 PLN/osobę.

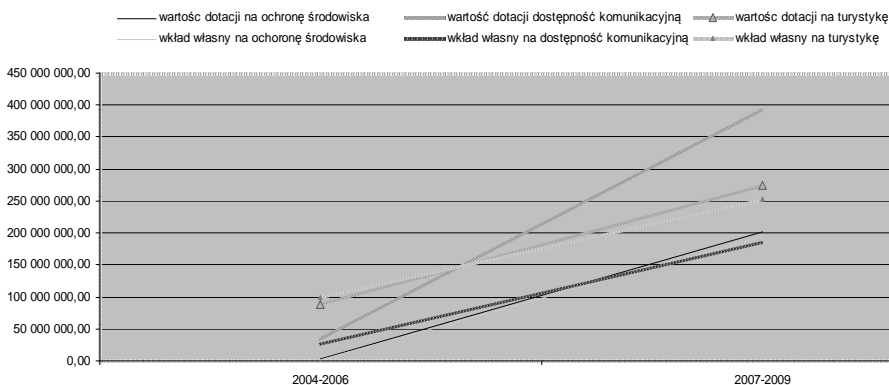
W ujęciu szczegółowym w latach 2004-2006 na turystykę wydatkowano 160 233 232,5 PLN, (23%) wartość indeksu inwestycji w turystyce wyniósł 134,34 PLN/osobę, zaś w latach 2007-2009 wydatkowano ogółem 545084344,5¹³ PLN (77%), zaś wartość indeksu wyniosła 457,31 PLN/osobę. Niższy poziom wsparcia finansowego uzyskały inwestycje z zakresu ochrony środowiska, jednak zachowany zostaje porównywalny poziom dynamiki wzrostu. Bardzo dynamicznie wzrasta wartość inwestycji podnoszących dostępność komunikacyjną regionu, ważnym w tym obszarze jest zjawisko dynamicznego wzrostu wartości dotacji unijnych (rysunek 22).

¹³ Kwota zawiera wartość inwestycji zrealizowanych w turystyce ogółem (wartość dotacji i wartość wkładu własnego) z EPRR oraz wartość dotacji z EFOiGR Programu Restrukturyzacja i Modernizacja...

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010.

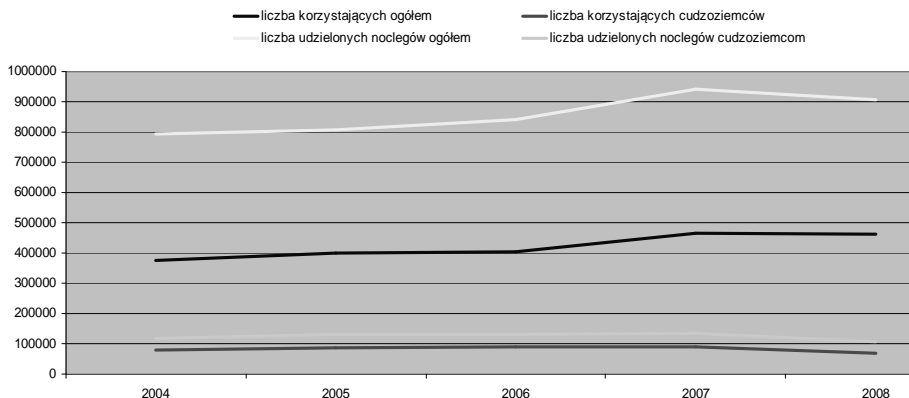
Rys. 21. Dynamika absorpcji inwestycyjnych środków finansowych, w tym dotacji unijnych w latach 2004-2009

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ścieżka dostępu: www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 15.02.2010.

Rys. 22. Dynamika absorpcji inwestycyjnych środków finansowych według działów wsparcia w latach 2004-2009

Przyjmując za okres bazowy lata 2004-2006, można stwierdzić, iż wartość indeksu wydatkowanych środków unijnych na inwestycje ogółem na 1 mieszkańca województwa wykazuje tendencję wzrostową o 2,49 punkty. Dynamiczniej zachowuje się wskaźnik indeksu wydatkowanych środków unijnych na inwestycje w turystyce wykazując tendencję wzrostową o 3,41 punkty.

źródło: GUS, Instytut Turystyki

Rys. 23. Dynamika zmian przyjazdów turystycznych do województwa podlaskiego

Analiza dynamiki przyjazdów turystów w latach 2004-2008 wykazuje nieznaczną tendencję wzrostową o 6 punktów w kategorii liczba udzielonych noclegów ogółem (rysunek 23). Można przypuszczać, iż jest to efekt poczynionych nakładów inwestycyjnych z lat 2004-2006, które zostały zrealizowane i przynoszą efekty ekonomiczne. Natomiast inwestycje finansowane w latach 2007-2009 zostaną ukończone najwcześniej w końcu 2013 roku i wówczas, będzie możliwy pomiar ich efektów ekonomicznych mierzonych liczbą przyjazdów turystycznych. Jednak z uwagi na ważkość problemu określenia miejsca turystyki w polityce regionu konieczny jest ciągły monitoring.

Podsumowanie

Analiza absorpcji środków finansowych z funduszy strukturalnych pozwoliła na pomiar realizacji polityki rozwoju turystyki w województwie podlaskim. Za średnią bazową przyjęto wartość wzrostu wskaźnika indeksu wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca ogółem z analizowanych funduszy. Wskaźnik ten wykazuje o 2,49 punktów wzrost wartości inwestycji w latach 2007-2009 w stosunku do lat 2004-2006. Wskaźnik wartości inwestycji w turystyce na 1 mieszkańca wykazuje dynamikę wzrostu o 3,41 punkty, zatem jej wzrost wykazuje 0,34 razy wyższą dynamikę od średniej dynamiki województwa. Wartości tego

wskaźnika pozwalają na stwierdzenie o znaczącym miejscu turystyki w rozwoju regionu. Nie można jednak wnioskować o bezpośrednich efektach ekonomicznych tych inwestycji, gdyż nie znajdują one przełożenia w rozwoju turystyki mierzonej liczbą przyjazdów turystycznych ze względu na nie ukończone inwestycje, na które poczyniono już wydatki i które włączone zostały do niniejszej analizy.

Piśmiennictwo

1. Poon A. 1993. *Tourism, Technology, and Competitive Strategy*. CAB International: Wallingford, s. 24.
2. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko*, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 5.12.2007.
3. *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013*, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 01.10.2007.
4. *Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013*, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia Rada Ministrów 30 stycznia 2007.
5. *Program Operacyjny Rozwoju Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013*.
6. *Program Sąsiedztwa INTERREG IIIA / Tacis CBC Polska-Białoruś-Ukraina 2004-2006*.
7. Ritchie J. R. B., Crouch G. 2000. *The competitive destination: a sustainability perspective*. *Tourism Management* 21(1), s. 1–7.
8. *Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, lata 2004-2006*, Załącznik do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 1 lipca 2004 r. (poz. 1744), s. 276.
9. *Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich, 2004-2006*, Warszawa 2004.
10. *Sektorowy Program Operacyjny Transport*, załącznik do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2004 r. w sprawie przyjęcia Sektorowego Programu Operacyjnego Transport na lata 2004-2006 (Dz. U. Nr 177, poz. 1828).
11. *Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006*, Załącznik do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 1 lipca 2004 r. (poz. 1745), Dziennik Ustaw nr 166, s. 424-480.